

Prava

građana i moderne institucije

Europska i hrvatska pravna tradicija

Dalibor Čepulo

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DALIBOR ČEPULO

PRAVA GRAĐANA I MODERNE INSTITUCIJE

EUROPSKA I HRVATSKA PRAVNA TRADICIJA

Prava građana i moderne institucije

Europska i hrvatska pravna tradicija

Dalibor Čepulo

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

Nakladnik:
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Za nakladnika:
prof. dr. sc. Davor Krapac

Monografije pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Odbor za izdavačku djelatnost udžbenika i skripata
Predsjednica prof. dr. sc. Tatjana Josipović

Lektor:
Tomislav Salopek

Korektor:
Danka Starčević

Lektor engleskog sažetka:
mr. sc. Dunja Vićan

Recenzenti
prof. dr. sc. Neda Engelsfeld
prof. dr. sc. Dragan Medvedović

Tisak:
Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 34 (4) (091) "18/19"
34 (497.5) (091) "18/19"

ČEPULO, Dalibor

Prava građana i moderne institucije :
europska i hrvatska pravna tradicija /
Dalibor Čepulo. - Zagreb : Pravni
fakultet, 2003. - (Monografije Pravnog
fakulteta u Zagrebu = Monographiae
Facultatis iuridicae Zagrabensis)

Bibliografija. - Summary.

ISBN 953-6714-50-7

430716022

ISBN 953-6714-50-7

SADRŽAJ:

I. UVOD	1
II. FORMIRANJE MODERNIH PRAVNIH INSTITUCIJA U EUROPI	5
1. SREDIŠTE I PERIFERIJA – MODELSKE ODREDNICE	5
2. EUROPSKO SREDIŠTE I PERIFERIJA I MODERNE PRAVNE INSTITUCIJE	7
3. MODERNIZACIJA PRAVA U ZEMLJAMA EUROPSKE JEZGRE	15
3.1. ENGLESKA	15
3.2. FRANCUSKA	18
3.3. NJEMAČKA	24
III. PRAVNA DRŽAVA, VLADAVINA PRAVA I NEOVISNO SUDSTVO	37
1. VLADAVINA PRAVA I PRAVNA DRŽAVA	37
1.1. ZNAČAJ POJMOVNOG ODREĐENJA	37
1.2. VLADAVINA PRAVA I PRAVNA DRŽAVA – POJMOVNE I POVIJESNE ODREDNICE	39
2. IZGRADNJA MODERNOG SUDSTVA I PITANJE NJEGOVE NEOVISNOSTI	44
2.1. DIOBA VLASTI I DIOBA SUDSTVA I UPRAVE	45
2.2. DIOBA SUDSTVA I UPRAVE U EUROPSKIM ZAKONODAVSTVIMA 1848-1918.	48
2.3. IZGRADNJA MODERNOGA HRVATSKOG SUDSTVA 1848-1918.	54
2.3.1. Temelji modernog sudstva 1849-1859.	54
2.3.2. Sudstvo u razdoblju provizorne ustavnosti 1861-1867.	59
2.3.3. Oblikovanje modernog sudstva 1873-1880.	60
2.3.4. Ukidanje neovisnosti sudstva 1883-1903.	65
2.3.5. Djelomična liberalizacija pravosudnog sustava 1907-1918.	69
2.3.6. Opće odrednice razvoja sudbene vlasti u Hrvatskoj 1848-1918.	71
IV. SLOBODE I PRAVA GRAĐANA	73
1. PRAVO DRŽAVLJANSTVA I PRAVO ZAVIČAJNOSTI	73
1.1. PRAVO DRŽAVLJANSTVA I PRAVO ZAVIČAJNOSTI U AUSTRIJSKOM I HRVATSKOM PRAVNOM SUSTAVU DO 1880.	73
1.2. PRAVO HRVATSKE ZAVIČAJNOSTI I PITANJE PRAVA DRŽAVLJANSTVA 1880-1918.	80
1.3. PRAVO ZAVIČAJNOSTI I PRAVO DRŽAVLJANSTVA PO RASPADU AUSTRO-UGARSKE I PRI STVARANJU DRŽAVE SHS I KRALJEVSTVA SHS 1918.	85
2. PRAVO GLASA	88
2.1. PRAVO GLASA I IZBORNO ZAKONODAVSTVO U EUROPSKIM ZEMLJAMA 1848-1918.	88

2.2. HRVATSKO IZBORNO ZAKONODAVSTVO 1848-1918.	91
2.2.1. Izborni red 1848.	92
2.2.2. Izborni redovi 1861-1867.	94
2.2.3. Izborno zakonodavstvo 1870-1910.	98
2.2.4. Izborni zakon 1918.	107
2.2.5. Pravo glasa za žene na lokalnim izborima 1881-1886.	109
3. PRAVO NA JAVNO OKUPLJANJE, PRAVO	
UDRUŽIVANJA I PRAVO PETICIJE	110
3.1. PRAVO NA JAVNO OKUPLJANJE, PRAVO UDRUŽIVANJA I PRAVO	
PETICIJE U EUROPSKIM ZAKONODAVSTVIMA DO 1918.	110
3.2. PRAVO NA JAVNO OKUPLJANJE, PRAVO UDRUŽIVANJA	
I PRAVO PETICIJE U HRVATSKOJ DO 1875.	121
3.3. ZAKON O PRAVU SAKUPLJATI SE 1875.	123
4. SLOBODA TISKA I POROTNA SUDBENOST	131
4.1. ZNAČENJE SLOBODE TISKA I POROTNE SUDBENOSTI	
U 19. STOLJEĆU	131
4.2. SLOBODA TISKA I POROTNA SUDBENOST U EUROPSKIM	
ZAKONODAVSTVIMA DO 1918.	132
4.3. SLOBODA TISKA I POROTNA SUDBENOST	
U HRVATSKOJ 1848-1918.	136
4.3.1. Sloboda tiska i porotna sudbenost 1848-1874.	136
4.3.2. Tiskovno i porotno zakonodavstvo 1874 i 1875.	141
4.3.3. Ograničenja slobode tiska i porotne sudbenosti 1883-1903.	153
4.3.4. Liberalizacija tiskovnog i porotnog zakonodavstva 1903-1918.	156
5. JEDNAKOPRAVNOST VJERA	160
5.1. VJERSKA TOLERANCIJA I JEDNAKOPRAVNOST VJERA	
U HABSBUŠKOJ MONARHIJI I HRVATSKOJ DO 1848.	160
5.2. JEDNAKOPRAVNOST VJERA U AUSTRIJI,	
UGARSKOJ I HRVATSKOJ 1848-1873.	164
5.3. JEDNAKOPRAVNOST VJERA U HRVATSKOM	
ZAKONODAVSTVU 1873-1918.	170
V. MODERNIZACIJA HRVATSKOGA PRAVNOG SUSTAVA	
I EUROPSKO OKRUŽJE – MODELSKE ODREDNICE	
IZ 19. STOLJEĆA	181
VRELA I LITERATURA	191
1. KRATICE	191
2. VRELA	191
3. LITERATURA	192
KAZALO	201
TABLE OF CONTENTS	211
SUMMARY	215